

Ember és számítógép II.

Ebben a fejezetben az ember és a számítógép egyre fontosabbá váló viszonyát tekintjük át. Ezeknek az ismereteknek az áttanulmányozását főleg azoknak ajánljuk, akik IT alapismeretekből is le kívánják tenni az ECDL vizsgát.

Az integrált informatikai rendszer

Az integrált informatikai rendszer lényege, hogy minden begyűjtött és feldolgozott adat *egyetlen központi adatbázisba* kerül, de képes a „testreszabott” igényeket is kielégíteni. Az adatvédelmet központilag, magas fokon valósítják meg, ráadásul az adatbázis a vezetői döntések előkészítését is szolgáltat. Ilyen rendszer pl. az SAP.

Az integrált informatikai rendszer általában *modulokból* épül fel, de *nem minden felhasználó* férhet hozzá minden modulhoz, illetve egy adott modul minden szolgáltatásához. Ilyen modulok lehetnek a pénzügyi, számviteli, kontrolling, költségvetés-menedzsment, iktatási, dokumentumarchiválási modul stb. A modulok között azonban nem szoktak szerepelni olyan konkrét irodai alkalmazások, mint a szövegszerkesztés vagy a táblázatkezelés.

A fentiek alapján egyértelmű, hogy az üzleti integrált informatikai rendszerek hatására egyszerűbben tartatjuk a kapcsolatot az ügyfeleinkkel és partnereinkkel, könnyebben elérhető, és főleg pontos információk segíthetik a döntések előkészítését, gyorsítható az elektronikus ügyvitel, növelhető a logisztika hatékonysága stb. Fontos, hogy eközben nem csökken az adatvédelem hatékonysága a sok felhasználó miatt. Az alábbiakban két példán tekintjük át az integrált informatikai rendszerek működését.

1. Az *integrált egészségügyi informatikai rendszer* közös használói a háziorvos, a szakrendelő és a kórház, valamint a laboratórium. A rendszerben a beteg illetve hozzátartozói nem férnek hozzá az adatokhoz, de a beteg korábbi diagnózisával kapcsolatos adat bármikor és bárhol elérhető az arra jogosultak számára, pl. a háziorvos a saját adatbázisát, és a kórházét is használhatja egy betegére vonatkozóan.

Bevezetése ugyan költséges, de hosszú távon gazdaságos. Használatával ugyanis egyfelől csökken az átlagos ápolási idő, másfelől gyorsul az adatfeldolgozás. A rendszer ugyanis kezelni tudja a várólistás betegelőjegyzési rendszert, s mint minden integrált informatikai rendszer, segíti a gyors és pontos adatszolgáltatást, képes az intézményi statisztikák elkészítésére, és biztosítja az azonnali döntéshez szükséges információkat.

2. Az *egységes felsőoktatási tanulmányi rendszerben* a hallgatók ellenőrizhetik a saját személyes adataikat, ösztöndíjuk átutalását, a saját tanulmányukra vonatkozó információkat, de természetesen nem törölhetik magukat, és nem tekinthetik meg társaik hasonló adatait sem.

A rendszer egyik legfontosabb előnye, hogy a hallgatók könnyebben jelentkezhetnek vizsgára, vehetnek fel kurzusokat stb., mivel a rendszer *internetes alapon* működik. Hasonló módon az oktatók meghirdethetnek tantárgyakat, vizsgaidőpontokat, bevihetik a hallgatók jegyeit. Természetesen a rendszerhez való hozzáféréshez mind a hallgatóknak, mind az oktatóknak *felhasználói névhez és jelszóra* van szükségük.

A fentiekén túl az egységes felsőoktatási tanulmányi rendszer alkalmazásai lefedik az oktatásszervezés és adminisztráció területeit (beleértve a teremnyilvántartást vagy a pénzügyi rendszert is), ehhez azonban pl. a hallgatók csak részlegesen férhetnek hozzá.

Távmunka

Az Európai Unió által is támogatott távmunka esetén a fizetett munkatárs a munkaideje nagyobb részében *a cég telephelyein kívül* (általában otthon) dolgozik, így feladatai ellátásához szüksége van az információs és kommunikációs technológia eszközeire. A távmunka végezhető rész munkaidőben vagy egyéni vállalkozóként is.

Előnyei: csökkenthető vele a munkanélküliség, könnyebb a csökkent munkaképességeket foglalkoztatni, kisebb az utazási költség, rugalmasabban osztható be a munkaidő, jobban összeegyeztethető a családdal töltött idő és a munkaidő, a munkaadónak pedig kevesebb irodát kell fenntartania, így csökken a költsége.

Hátránya, hogy a dolgozó távol dolgozik a központtól és így bizonytalannak érezheti a helyzetét, a munkakörnyezet kialakítása sokba kerül, a dolgozó túlterheltnak, magányosnak, szakmailag elmaradottnak érezheti magát.

Adatvédelem

Az adatvédelmi törvényt 1995-ben fogadták el, a törvény célja *az állampolgárok, illetve jogi személyek személyi és lakcímadatainak a védelme*. Ilyen adatok például a születési dátum, a nő leánykori neve, a tartózkodási hely, a lakcímváltozások vagy a személyi szám; míg a telefonszám, az e-mail cím vagy az iskolázottság nem tartozik ebbe a körbe. A személyi adatvédelem feladatköre a *belügyminiszterhez* tartozik, azonban a törvény betartása felett az Adatvédelmi Biztos és az Alkotmánybíróság őrökdi.

Napjainkban igen sokan (állami és kereskedelmi intézmények és cégek egyaránt) gyűjtenek adatokat tényleges vagy lehetséges ügyfeleikről, partnereikről. Fontos tudnunk, hogy az adatgyűjtő *köteles tájékoztatni* az adatszolgáltatót az adatgyűjtés céljából, így pl. ha egy szoftver az adatainkat kéri, de nem adja meg az adatgyűjtés célját, akkor arra nem kell válaszolnunk.

Az adatszolgáltató a kereskedelmi adatbázisokból minden további nélkül *kérheti az adatainak törlését*, míg az állami adatbázisokból (pl. Népeség-nyilvántartó, APEH) nem. Ebben az esetben azonban megtilthatja azonban az adatainak kiadását, kivéve, ha a bíróság erre kötelezi.

Feladat

1. Soroljuk fel, hogy munkahelyünkön vagy iskolánkban milyen előnyei lennének az integrált informatikai rendszer bevezetésének? Milyen modulokból állna? Kik és milyen jogokkal férhetnének hozzá az egyes modulokhoz?
2. Adjunk meg minél több olyan adatbázist, melyben adataink szerepelnek! Kik és milyen célból gyűjtötték ezeket az adatokat? Melyek azok az adatok, amelyekre az adatgyűjtőnek ténylegesen szüksége van, és melyek azok amelyekre biztosan nincs?